

KADIN HAK ARAYIŞINDA YENİ BİR ADALET YÖNTEMİ: SOSYAL MEDYA ORTAMI TWITTER'DA ERKEKLER YERİNİ BİLSİN AKIMI ÜZERİNE İNCELEME

Dilan Sarıtaç¹

¹ *İstanbul Aydın Üniversitesi, (Türkiye)*
e-mail: dilansaritaç@stu.aydin.edu.tr

Öz

İnsanın doğuştan gelen özelliklerinden birisi de cinsiyetidir. Bu bağlamda insanlar cinsiyetlerini kullanarak diğerleri üstünde otorite kurmaya çalışabilmektedir. Cinsiyete dayalı eşitsizliğe en çok kadınların uğradığı gözlenmektedir; cinsiyetleri dolayısıyla eşleri, babaları, abileri veya diğer aile bireyleri tarafından öldürülebilmektedir. Kadınların kendi seçimleri olmayan cinsiyet yüzünden maruz kaldıkları durumlar çoğalmış ve olağan bir hale gelmiştir. Bu duruma karşı çıkan, yaşanan şiddet olaylarına dikkat çekmek isteyen ve sesini duyurmayı arzu eden kadınlar Twitter'da bir akım başlatmış, gündelik yaşamda duymakta oldukları şiddet içerikli cümleleri tersine çevirerek farkındalık yaratmaya çalışmışlardır. Böylelikle #erkekleyerinibilsin hashtagi oluşturulmuş ve bu durumu hem ironik dille anlatmışlar hem de kamuoyunu duyarlı olmaya yöneltecek cümlelerle markaları, belediyeleri ve ünlü insanları destek vermeye çağırmışlardır. Kadınların durumu tersine çeviren tweetleri ile duygudaşlık yapan her insanda bir farkındalık oluşturacağı ve duruma farklı bir açıdan bakacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada hashtag ile başlayan ve sonrasında birçok markayı, belediye resmi hesaplarını ve alanında ünlü birçok insanı etkileyen #erkekleyerinibilsin akımı için 5 adet resmi belediye hesabından atılan tweetler incelenmiş ve bu tweetlere karşı atıldıkları günden itibaren 2 hafta içinde atılan kullanıcı yorumları içerik analizi yöntemiyle tablolaştırılarak çözümlenmiştir.

Anahtar kelimeler: *Kadın, Twitter, Erkekler Yerini Bilsin, Cinsiyet Eşitsizliği, Hashtag.*

A NEW METHOD OF JUSTICE IN THE SEARCH FOR WOMEN'S RIGHTS: A REVIEW OF THE SOCIAL MEDIA LANDSCAPE MEN SHOULD KNOW THEIR PLACE ON TWITTER

Abstract

One of the innate characteristics of human beings is their gender. In this context, people try to establish authority over others by using their gender. It is observed that women suffer the most inequality based on gender; they are killed by their husbands, fathers, brothers, or other family members because of their gender. The situations women are subjected to because of gender, which have no choice of their own, have increased and became commonplace. Women who opposed this situation wanted to draw attention to the violent incidents experienced and wanted to make their voices heard, started a trend on Twitter, and tried to raise awareness by reversing the violent sentences they hear in daily life. In this way, the hashtag #erkekleyerinibilsin was created. They explained this situation in humorous language and called on brands, municipalities, and famous people to support them with sentences that would direct the public to be sensitive. It is thought that with the tweets of women reversing the situation, it will create an awareness in every person who makes empathy and looks at the situation from a different perspective. In this study, 5 tweets sent from official municipal accounts for #erkekleyerinibilsin, which started

with hashtags and later affected many brands, municipal official accounts, and many famous people in their field, were examined, and user comments posted against these tweets within 2 weeks from the day they were posted tabulated and analyzed by content analysis method.

Keywords: *Women, Twitter, Erkekler Yerini Bilsin, Gender Inequality, Hashtag.*

GİRİŞ

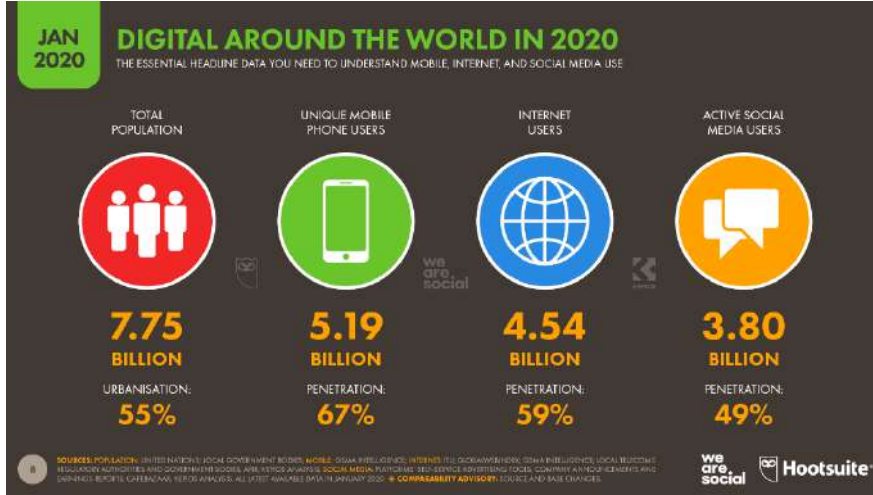
İnternet, 1969'da Amerikan Federal Hükümeti Savunma Bakanlığı'nın Savunma İleri Düzey Projeleri Kurumu'nun (DARPA) ARPANET ağının ortaya çıkarmasıyla başlar. 1973 yılına kadar ağ geliştirilerek Londra'da bulunan University College ile iletişim kurması sağlanmıştır. 1983 yılında ARPANET İnternet Protokolleri'ne (IP) geçerek standart hale getirilmiştir (Url-1). İnternetin 1960'ların sonunda başlayan ve günümüzde hala devam eden gelişimi sayesinde dünya birbiriyle iletişim halindedir. İnternet bilgisayarların sağladığı bir iletişim ağına verilen addır (Url-2). Kullanım alanları çoğalan ve günlük hayatların vazgeçilmez haline gelen internet sayesinde dünyadan her an haberdar olunabilmektedir. World Wide Web (Dünya Çapında Ağ) 1991'de ortaya çıkan ve 1998'de hayatlara giren bir protokoldür (Sayımer, 2012: 25 ve Url-3). Bu sayede haber alma ve verme, eğlenme, iş yürütme gibi olanaklara sahip olarak saniyeler içinde paylaşım da yapılabilmektedir. İnternetin hayatlara girmesi sonucu küreselleşen dünyada enformasyon toplumu ortaya çıkmıştır (Sayımer, 8). Bilgiye kısa yoldan ulaşabilmenin olanakları artmıştır. Hayatlarda böylesine önemli yere sahip olan internet, sosyal medya sayesinde daha çok etki edebilme imkân bulmaktadır. Dijitalleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan sosyal medya hayatları kökten değiştirmektedir.

Bireyin toplumsal hayatta uymakla yükümlü olduğu normlar bulunmaktadır. Normlara uymamak toplumda yadırganmaya ve negatif eleştiriye sebep olmaktadır (Castells, 2006:13). Bu sebeple birçok birey toplumda olduğundan biraz farklı davranarak eleştirilmemeye çalışmaktadır. Eleştiri, insanı geliştirebildiği kadar hayatını istediği gibi yaşamamasından dolayı mutsuz da etmektedir. Dijital topluma ait olan bireyin kaçamak noktası sosyal medya haline gelmiştir (Fuchs, 2015). Birey yaşayamadığı veya tatmak istediği duyguları burada kendi özgürlük anlayışına göre yaşamaktadır. Günümüzde dijitalleşmenin getirdiği bu özgürlük alanı sayesinde toplumda yer almaktan ziyade birey olarak var olmak önemli hale gelmiştir (Castells, 2008: 3-4). Birey kendisini sosyal medyada istediği ideoloji çerçevesinde tanıtabilmektedir. Bireyin gerçek hayatında yaptığı hatalar sosyal medyadaki hayatında kendisi tarafından yansıtılmadığı için bilinmemektedir. Böylece birey kendini kısıtladığını düşündüğü durumları göz ardı ederek kendine yeni bir benlik yaratabilmektedir.

Sosyal medya kullanan kişiye hem üretme hem de tüketme fırsatı sunan, internete bağımlı bir ağ olarak tanımlanmaktadır (Url-4). Sosyal medya sayesinde üretici konumuna erişen birey ürettiklerini dijital medyada paylaşarak tüketici de olabilmektedir. Dijital dünyada her kullanıcı için üretüketici anlamına gelen hem üreten hem de tüketen birey kavramı kullanılabilir. Bunun nedeni bireyin yaptığı bir paylaşım diğer kullanıcıları etkileyerek bir pazarlama stratejisi haline gelebilmektedir. Bu sayede markalar da sosyal medya uygulamalarına yönelmiştir. Reklam yapılabilecek hedef kitlenin yani tüketici halinde olan kullanıcıların çoğunlukta olduğu sosyal medya ile markalar satış oranlarını arttırabilmektedir. Eğitim kurumları öğrencileri ve ebeveynlerini etkileyecek paylaşımlarını sosyal medya uygulamalarında bulunan resmi hesapları üzerinden paylaşmaktadır. Belediyeler yapmış oldukları veya yapacakları her yatırımı resmi dijital medya hesapları sayesinde halka duyurmaktadır. Böylesine geniş kullanıcı ağına ve paylaşımlara sahip olan sosyal medya bireyin sesini duyurarak destek görmesini sağlayacak bir alan haline gelmiştir.

Dijitalleşme, küreselleşmenin iletişim olanaklarını hızlandırmış ve sınırsızlık yaratmıştır (Yengin, 2014: 115). Küreselleşen dünyada tatmin olabileceği her şeyi internette bulabilen birey küreselleşmenin tam ortasında yer almaktadır. Kapitalizmin bir getirisi olan küreselleşme kavramı en kısa tabirle toplumsal, ekonomik, sosyal ve teknolojik argümanların entegre olma halidir (Fuchs, 2015). Dünyadaki toplumların hepsi aynı şartlara ve düşüncelere sahip değildir. Ancak dijital medyanın enformasyon yaymasına bağlı olarak durumdan haberdar olma ve kendi düşünce yapısına göre yorumlama olanağı doğmuştur. İnsanlar sosyal medyada her gün binlerce enformasyon arasından kendilerine en yakın olanı seçerek o bilgiyle ilgilenmektedir. Birey istediği an, istediği düzeyde ve istediği enformasyonla buluşarak fayda göreceği veriyi ayıklamaktadır (Güngör, 2020: 140). Bireyin kendi ideolojisine bağlı olarak ilgi duyduğu durumlar değişmektedir. Yaşadığı olaylar çerçevesinde insan, kendi hayatına olumlu veya olumsuz etki eden durumla sosyal medyada karşılaşınca o bilgiyi paylaşma ihtiyacı duymaktadır.

Dijitalleşmenin en büyük getirisi paylaşmaktır. Her yıl olduğu gibi We Are Social, 30 Ocak 2020’de dünya nüfusunun internet kullanımıyla ilgili sayısal verileri paylaşımına sunmuştur. Bu veriler ışığında; dünya nüfusunun %59’luk kısmı internet kullanmaktadır (Url-5). Dünya nüfusunun neredeyse yarısı anlamına gelen bu oran içinde her statüden ve düşünceden birey bulunmaktadır. Yine aynı araştırmada sosyal medya uygulaması kullanımı 2 saatin üstünde, internet ağ kullanımı yaklaşık 7 saat olarak belirtilmektedir (Url-5). Böylesine büyük zamanı alan dijital medya düşünce yapısında değişiklik de yaratabilmektedir. Bireyin bir sosyal medya girdisini paylaşması, girdinin alt metnin kendisini etkilemesinden kaynaklanmaktadır (Yaylagül, 2013:52-53). Sosyal medya kullanıcıları uygulamaları özellikle esprili paylaşımlar için kullanmaktadırlar. Sosyal medya insanlar için rahatlatma, gevşeme ve günlük yaşantılardan arda kalan zamanda ciddi düşünmeme alanı haline gelmiştir. Ancak sosyal medyada yer alan her paylaşım eğlence içermemektedir. Ciddi ve göz ardı edilmemesi durumlardan direkt etkilenen birey kadar uygulamayı kullanan kullanıcılar/takipçiler de haber olmaktadır. Paylaşım yapmanın artışı bu durumda devreye girmektedir.

Görsel 1. Dünya nüfusunun dijitali kullanma oranları

Kaynak: (www.wearesocial.com)

Bu denli büyük bir dünya haline gelen sosyal medyada her konuda paylaşım yapılmaktadır. Bu konulardan bir tanesi de kadınların erkek bireyler tarafından uğradıkları özgürlük kısıtlamalarıdır. Özgürlük, bir bireyin diğer bireyin hakkını gasp etmemesi olarak tanımlanmaktadır (Url-6). Kadın ve erkek birden fazla sıfat alabilmektedir. Ancak bu sıfatlardan bağımsız olarak kadın da erkek de birer bireydir ve bireye özgü olan haklara sahip olarak yaşamaktadırlar. Bu haklardan birinin ortadan kalkması bireyin kısıtlanmasını doğurmaktadır. Özellikle kadının erkekler tarafından bir nevi gözetim altında tutulması durumu çokça yaşanmaktadır. Kadın, bu durumun önüne geçebilmek adına anayasal haklarını kullanmaktadır. Ancak bazı gerekçelerle anayasal haklar ihlal edilmektedir. Bu ihlaller özgürlük alanlarının geçilmesi sonucunda bazen negatif sonuçlar doğurabilmektedir. Özgürlüklerinin ve haklarının göz ardı edilmemesini isteyen kadın, sosyal medya uygulaması üzerinden bir paylaşım yaparak destek görmek istemektedir. Bu bağlamda dijital dünya içinde sesini duyurabilmenin kolay yollarından biri olan Twitter uygulaması sayesinde kadınlar, hak arayışına girişmekte ve kendi durumlarından başka insanları haberdar edebilmektedirler.

Makalenin birinci bölümünde kadın, erkek ve cinsiyet kavramları ele alınmış geçmişten günümüze kadının toplumda var olma mücadelesi, kadın haklarının dünyada ve Türkiye’de ne şekilde geliştiği açıklanmıştır. Makalenin ikinci bölümünde feminizm hareketlerinden bahsedilerek aktivizmin küreselleşmeyle farklı bir boyuta ulaşmış dijitalleşmesi irdelenmiştir. Makalenin araştırma bölümünde ise kadınlar tarafından başlatılan ve her gün maruz kalınan negatif söylemlerin tersinin yaşanması durumunda -erkeklerin farkında veya olmaksızın- söyledikleri cümleler bağlamında sosyal medya uygulaması Twitter’da yer alan #erkekleryerinibilsin hashtagine ait seçilen tweetler içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmesi yapılmış ve bulgularla sonuca ulaşılmıştır.

1.1. Yeni Medya ve Teknolojik Determinizm

İletişim yeni teknolojilerle insanları etkilemektedir. Aynı zamanda insanlar da iletişimi etkileyebilmektedir. Teknolojik buluşların gelişmesiyle ortaya çıkan dijital, yeni medya gibi kavramlar küreselleşmeye neden olmaktadır. Küreselleşen insan farklı fikirleri ve yaşam tarzlarını göreyerek kendi hayatına bütünleşmiş etmektedir. Belirli bir donanıma ve sürekli enformasyona maruz kalan insan küreselleşmeden az miktarda etkilenmektedir (Bauman, 2010:66). Çünkü Bauman'ın küresel olarak ele aldığı bu birey seyahat özgürlüğü olan, yenilikleri önceden tatmış veya tatmakta olan, küreselleşen dünyaya da iyi adapte olabilmıştır. Ancak yerel seyahat etmek istemese de buna mecburdur, seyahat ettiği yerlerde özgürce dolaşmaktan çok bakışları negatif anlamda üstüne çekmektedir (2010:19-21).

Yeni medya, medya alanındaki enformasyon araçlarının dijital dünyaya evrilmesiyle birlikte internetin gelişim sağlayarak boyut atmasına bağlı bir kavram olarak açıklanmaktadır (Sayımer, 123 ve Url-7). Enformasyonun her zamankinden daha fazla olması bireyin seçici davranmasına neden olmaktadır (Baldini, 2000: 104). Burada devreye teknolojinin etki etme amacı girmektedir. Amaç; bireyi ön saflara koyarak, gelişim ve değişim yaratmaktır veya bireyi verilere boğarak toplumda kargaşa ortamı yaratmaktır (Güngör, 181-182 ve Yaylagül, 69). Denilebilir ki teknoloji küreselleşmeyle bir yanda iyi olanı bir yanda da kötü olanı yaratmaktadır. Teknolojik determinizm ise toplumdaki değişimlere sebep olarak teknolojiyi göstermektedir (Url-8). H.A. Innis'e göre teknoloji toplumu mekâna ve zamana; M. McLuhan'a göreysen Küresel Köy'e bağlı olarak değişime uğratmaktadır (Yaylagül, 69-70-71). Teknolojik determinizm; her şeyden bağımsız ve kendisine yetebilen bir olgudur. Ancak teknoloji neye hizmet etmektedir ne vermekte ve ne almaktadır? Bu sorulara verilecek cevaplarla teknolojinin iyiyi mi yoksa kötüyü mü yaratmaya çalıştığı bulunabilmektedir.

1.2. Küresel Dünyada Kadın Olmak

Kadın her birey tarafından belirlendiği bir sıfat içinde tanımlansa da aslında bir cinsiyettir. İnsanın cinsiyeti ana rahminde 16. haftada belirginleşip 20. haftada kesinleşmektedir (Url-9). Cinsiyete doğuştan müdahale etmek imkansızdır. Bu bağlamda bir cinsiyete mensup olarak dünyada yaşam sürmeye başlamak ne üstünlük göstergesidir ne de ezilmek anlamına gelmektedir. Ancak günümüzde hala devam eden cinsiyet odaklı üstünlük kurma durumu devam etmektedir. Bunun sebebi erkek cinsiyetinin soy ağacına katkı yapan etkisidir. Ataeril sistemin getirisi olarak erkek cinsiyeti saltanatın sahibi olmakta, soy ondan devam etmektedir. Böylelikle kadın cinsiyeti geri plana atılarak bir anlamda ötekileştirilmiştir. Kadın insanlığın başlangıcından beri kendini ispat etmenin arayışı içerisinde. Kadın dünyada yaşam sürdürmeye başladığı an bir evlat, sosyal çevreye girdiği an bir arkadaş, aşk ilişkisi yaşadığı an bir sevgili, evlendiği an bir eş, çocuk doğurduğunda veya sahiplendiğinde bir anne olmaktadır. Toplum bu sıfatlara göre kadına değer biçmektedir.

Kadın ve erkek tarım toplumuna geçiş sürecine kadar eşit oranda hatta bazı durumlarda kadının üstünlüğüyle yaşam sürdürmüşlerdir (Şenel, 1995:15). Tarım toplumuna kadar avcılık ve toplayıcılıkla hayat sürdüren insanlar eşit derecede çalışmaktadır. Bireylerden biri ava giderken diğeri toplayıcılık faaliyetlerini yürütmektedir. Ancak tarımla birlikte yerleşik hayat benimsenmiş ve erkeğin ev olarak sahiplenen yaşam alanında etkinliği artmıştır. Bununla birlikte kadın yaşam alanında daha fazla zaman geçirmeye başlamış ve evin iş yükünü üstlenmiştir. Bu durum da kadını sabit bir noktada tutarken erkeği evin dışında zamanını harcamasını sağlamıştır. Erkek avlanarak avı eve getirmekte ve kadın evin erkeğine yiyecek sunmaktadır. Günümüzde neredeyse aynı şekilde devam etmektedir; erkek işe gitmekte ve para kazanmaktadır, kadın evde çocukla ilgilenmekte ve diğer her türlü ev işini yürütmektedir (İçli ve Ögün, 1988:17-18). Böylelikle kadının yeri ve görevi belirlenmiştir. Kadının tarımla başlayan iş hayatı fabrika ve büyüyen sermayeyle birlikte artmıştır. Bu durum evi geçindiren erkeğin elinden üstünlüğünü almaya başlamıştır. Erkeğin söz sahibi olduğu konular azalmakta ve erkek bireyler onlara öğretilen bu var olma şekline vazgeçmeye hazır olmadıklarını belli etmeye başlamışlardır. Dünyanın gördüğü her iki savaşta da cepheye giden erkeklerin yokluğunu kadınlar doldurmuştur. Erkeklerin cinsiyetlerinden dolayı katıldıkları savaş meydanlarına kadınlar da hemşire olarak veya erzak taşıyarak destek vermişlerdir (Kaymaz, 2010:340). Ev ortamına savaştan dolayı katkı veremeyen erkeğin yerine çocukların karnını doyuran kişi unvanını kadın almıştır. Bu da aslında kadınlara unuttukları güçlerini hatırlatmıştır.

Kadın kelimesi Büyük Sözlükte “*dişi cinsten erişkin insan, erkek veya adam karşısı, evlenmiş kız, bayan anlamında kullanılan bir unvan, analık veya ev yönetimi bakımından gereken erdemleri olan, hizmetçi*” anlamlarına gelmektedir (2020). Kadın en başta evlendiği için bu cinsiyetle anılmaktadır. Evlenene kadar kadın

değil “kız” olarak adlandırılmaktadır. Sözlük’ün de açıkladığı gibi evlenmiş kız bu durumu karşılamaktadır. Kadının ötekileştirildiğinin ve cinsiyete dayalı eşitsizliğin en belirgin olarak görüldüğü yere “hizmetçi” anlamına gelmesidir. Hizmetçi “*belli bir ücretle ev işlerini yapmak için tutulan kadın* (TDK, 2020)” anlamına gelen hizmet etmeyi cinsiyet olarak sadece yükleyen bir kelimedir. Hizmet etmek asıl anlamıyla çalışmak anlamına gelse bile burada cinsiyetin kadın olarak belirtilmesi bir sorun yaratmaktadır. Bu anlama göre kadın yaşama hizmet etmeye gelmiş birey olarak kavramsallaştırılmıştır. Günümüze gelene kadar kadın her anlamda kendini kanıtlama çabası içerisine girmektedir. Bu durumun oldukça zorlu bir süreç olduğu hala devam etmesine dayandırılabilir. Çünkü kadın ne kadar zaman geçmiş ve çaba sarf etmiş olsa dahi eski çağlardan beri var olma gayretiyle yaşamını sürdürmektedir. Wollstonecraft Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi (2012) kitabında dünyanın kadınları nasıl algıladığını şu şekilde açıklamaktadır;

“...insanı vahşi hayvanların üstüne çıkararak ve zayıf bir ele doğal bir kraliyet asası veren şeyin, geliştirilebilir akıl olduğu genel kabul görünürken, kadınlara Muhammediliğin özüne uygun olarak, insan türünün bir parçası olarak değil, doğuştan erkeğe tabi olan varlıklar olarak bakılıyor.” (s.10)

Aydınlanma Çağı’yla birlikte düşünmenin üzerindeki etkisi azalmaya başlamıştır (2010:336). İdeoloji daha özgür hale gelmiştir. Kilisenin fikirler üzerinde uyguladığı kısıtlamalar sonucunda yaşanan Reform ve bilim-sanat üzerinde yaşanan bilim dışı söylemler neticesinde ortaya çıkan Rönesans ile özgürleşme hareketleri başlamıştır. Olympe de Govges insan kavramının sadece erkek anlamına geldiği zamanlarda erkek cinsiyet gibi kadın cinsiyetin de var olduğunu göstermek amacıyla Kadın ve Kadın Yurttaş Hakları Bildirgesi’ni yayımlamıştır (Gedik, 2020:124). Bu bildiri 17 maddeye sahip ve 1791’de yayımlandığı sırada tarihe ilk kadın hakları bildirgesi olarak geçmiştir. Anayasal düzende insan haklarından bahsedilmektedir ancak burada insan ve hak olarak alınan sadece erkeği kapsamaktadır. Bildirgenin amacı kadının ve erkeğin eşit olduğunu göz önüne alarak; erkekler gibi kadınların da siyasal haklarını kullanabilmesinin ve kadınların da erkeklerle aynı oranda anayasal haklara sahip olmasının önünü açabilmektir (Sayılıgil, 2016:9). Aydınlanma Çağı’na dek erkeklere özel olan hak arama artık kadın için de istenmeye başlanmıştır. Aydınlanmayla birlikte cinsiyete dayalı eşitsizlik isteği açığa çıkarak insanların her yerde ve her zaman aynı olduğunu belirtilmek istenmiştir.

Modern zamanlardaysa kadınlar eğitim, oy verme ve meslek sahibi olma haklarını kazanmak adına 19. ve 20. yy’larda verdikleri direnişlerle kendileri üzerinde söz sahibi olmaya çalışmışlardır. 1960’larda annelik olgusunun kadınlar için bir pozitif ayrımcılık statüsü haline gelmesi sonucunda sol görüşe mensup olan insanlar tarafından eleştirilmiştir (Altun, 2008:63). 1990’lı yıllarda ABD’de yeni bir kadın hareketi başlamıştır. Bu hareketle birlikte kadınların haklarının evrensel olarak ele alınması, milliyete dayandırılmaması ve hatta erkek cinsiyetinin eleştirel boyutta sorgulanması gerekliliği savunulmuştur. Bu bağlamda “Üçüncü Dalga Feminizm (Thirdwave Feminism)” olarak anılan hareket ortaya çıkmıştır. Almanya’da Weimar Cumhuriyeti oldukça çalkantılı 12 sene geçirmiştir (Url-10). Ancak bu dönemde ekonomik buhran, savaş ve siyasal sorunların yanı sıra Weimar hükümeti halkına oldukça özgür bir hayat da sunmuştur. 1919 yılında hükümet anayasasına göre benzer ülkelerden farklı olarak 20 yaşın üstünde genç bireyler kadın ve erkek fark etmeksizin oy kullanma hakkına sahip olmuştur (Ayan, 36-37). 1995 yılına gelindiğindeyse Vatikan’ın da içinde bulunduğu 4. Dünya Kadınlar Konferansı yapılmış ve burada sadece kadınların değil lezbiyenlerin ve gaylerin hakları da ele alınarak küçük çapta bir reform gerçekleştirilmiştir.

1. İlk Feminizm Hareketi: 1. Dalga Kadın Hareketi

18. ve 19. yy’larda ortaya Blue Stockings Society (Mavi Çoraplılar) adı altında feminist gruplar ortaya çıkmıştır (Haliloğlu, 2015:111-112). Amerika’da kölelik karşıtı hareketler başlamıştır. Siyahi kadınlar siyahi erkeklerle eşit olmadıklarını ancak aynı zamanda beyaz kadınların da beyaz erkekler karşısında eşit olmadıklarını görmeye başlamışlardır. Bu bağlamda (erkeklere özgür konular olan) seçme-seçilme, evlilik ve mülkiyet haklarını içeren bir bildiri yayımlanmıştır (Url-11). Bu bildirgenin 1. Dalga olarak anılmasının sebebi kadınların seçme ve seçilme haklarına odaklanarak çalışmalar yapmış olmalarıdır.

2. Eşit Sorunlar Eşit Hak Talepleri: 2. Dalga Kadın Hareketi

20. yy’da kadınlar önceki iki yüzyılda talep ettikleri hakların bir hukuka dayandırılarak çözümlenmesini talep etmeye başlamışlardır (Ayata, Dilek ve Oder, 2010:191-192). Geçen yüzyıllarda istenilen oy verme, mülkiyet ve evlilik konuları daha özel olarak konulara evrilmiştir. Özellikle bir kadının yaşadığı kötü bir olayın ona ait olmadığı bütün toplumu ilgilendirdiği dile getirilmiştir (Ayan, :36 ve Dökmen, 2015:37). Kadınlar kendi

bedenlerini her zamankinden daha fazla sahiplenerek söz sahibi olmak istediklerini amaçlamışlardır. Kadının kendi tekelinde olan vücuduyla ne yapacağı onu ilgilendirmektedir. Dolayısıyla kürtaj konusundan yola çıkarak ve daha organize hareket edilerek kadınlar 2. Dalga hareketi gerçekleştirmişlerdir.

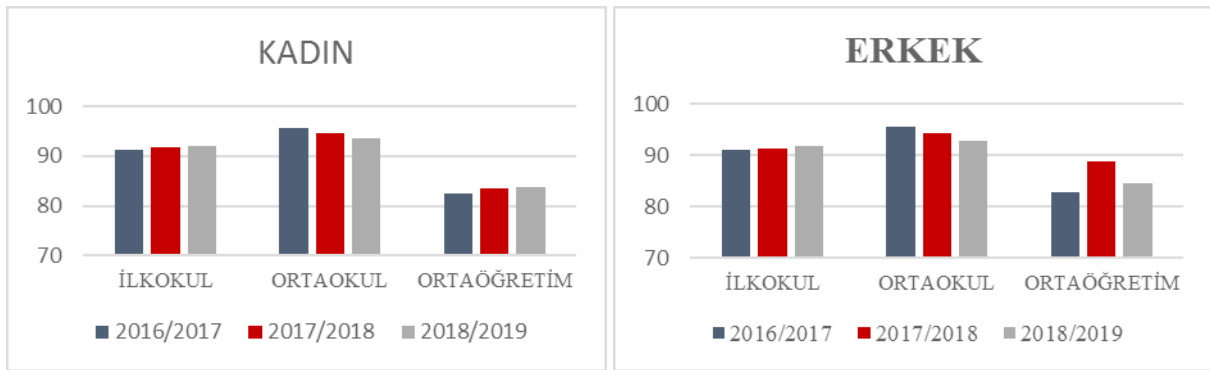
3. Toplumsal Feminizm: 3. Dalga Kadın Hareketi

20. yüzyılın sonlarına doğru kadın hareketlerinin antipatik görülmesinin önüne geçilmeye çalışılmış ancak çok başarılı olunamamıştır. Kadınlar erkek egemenliğini eşit düzeye indirmeyi başaramamıştır. Çünkü 2. Dalga harekete öncülük eden kadınlar kendilerinden sonraki nesle devir teslim yapmak zorunda kalmışlardır (Alıklıç ve Baş, 2019:91). Bu durum da yeni neslin yeni fikirleri ve yeni hareketler anlamına gelmektedir. Böylelikle özellikle 2. Dalga harekette elde edilmeye çalışılan konular Y kuşağının yeni fikirlerini benimsememiş hatta çözümsüz bulunmuştur.

Tüm bu olaylar ışığında feminizm kavramı “toplumda kadının kısıtlı olduğuna inanılan ve yararlanması gereken hakları çoğaltıp ve erkekinkiler düzeyine çıkarmak, eşitlik amacını güden düşünce akımı” olarak adlandırılmaktadır (TDK, 2020). Bir cinsiyetin diğer cinsiyetten üstün olmadığı vurgulanmaktadır. Erkek bireyler için sorun olmayan ve belki de karşılaşmadıkları bu sorunlarla ilgili kadın bireyler uzunca bir süredir mücadele vermektedir. 1934 yılında seçme ve seçilme hakkı tanınmasına rağmen Türkiye’de hala kadın hakları konusunda istenilen seviyeye gelinmemiştir. Türkiye nüfusunun %49,8’i kadın cinsiyete mensuptur (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2020). Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)’de 13 siyasi parti bulunmaktadır ancak bazı partilerde kadın milletvekili sayısı sıfırdır bazı partilerde ise kadın ve erkek oranı birbirine yakındır. Bu açıdan kadın bireylerle siyaset ortamında erkek bireyler ile eşit olmadıkları anlaşılmaktadır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu her yıl içinde öldürülen kadın sayısını açıklamaktadır. 2020 yılı için sunduğu raporda 300 kadının öldürüldüğünü raporlamıştır (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2020). Georgetown Institute for Women, Peace and Security Contact’in yaptığı rapora göre (GIWPS, 2019) kadın ve erkek eşitliğini yaşamak isteyen bireylerin Norveç’e göç etmesi gerekmektedir. Dünya Ekonomik Forumu (WEF) de diğer raporları doğrular nitelikte veriler ortaya koymuştur ve Türkiye’yi cinsiyet eşitliği sıralamasında 153 ülkeden 130. olarak göstermiştir (WEF, 2020). Norveç’in dünyada bulunan en eşitlikçi ülke unvanı almasının sebebi üretimde kadının aktif olmasıdır. Ekonomisi ve vatandaşların geçimini sağladığı iş sektörü olan balıkçılık dolayısıyla erkekler teknelerde kadınlar da tarım alanlarında üretim halinde bulunmaktadır.

Türkiye kadın okuryazarlığı konusunda dünyada %94 oranla 6. sırada yer almaktadır (Url-12). Kadınlar açısından pozitif olan bu durum salt okuryazarlık açısından ele alındığında olumlu konuşulabilmektedir. Ancak okuryazarlık oranı yüksek olsa da istihdam edilme durumu düşük olmaktadır. Bu durumun nedenleri arasında toplumun kadını ev ortamındaki işlere uygun görmesinden ve anne olması gösterilebilmektedir.

Tablo 1: 2016-2019 yılları arası okula giden kadın ve erkek oranları

Kaynak: (www.meb.gov.tr)

“Kadın cinsin aşağılanması, barbarlığın olduğu gibi uygarlığın da kalın bir ayırt edici çizgisidir; barbarlığın basit tarzda uyguladığı her kötülüğün uygar düzeni, birleştirilmiş ikiyüzlü, iki anlamlı, yüze gülen bir varlık tarzına yükselir. ... Kadını kölelikte tutmak hiç kimseyi erkeğin kendisinden daha ağır cezaya çarptırmaz.” (Marx, Engels ve Lenin, 1979:119)

Dünyanın çeşitli yerlerinde gerçekleşen bu hareketlerin belki de en önemlisi 8 Mart'tır. Çünkü yaşanan olayla dünya kadınları kendilerinden bahsedilmesini sağlamışlardır. Ancak 8 Mart'la ilgili kesin olmayan bir durum mevcuttur. Bu durum olayın çıkış noktasıdır.

- Amerika Massachusetts'da Lowell adında bir tekstil fabrikası kurulmuştur. Bu fabrikada çoğunlukla yaşları 16-35 olan kadınlar çalışmakta (Yusuf Nazım, 2017) ve gündün güne çalışan kadın sayısı da artmaktadır. Çalışan kadınlar fabrikadaki erkek çalışanlarla aynı sürede ve aynı işi yapmasına rağmen düşük maaş almaktadır. Gruplar halinde çalışan kadınların işi aksatmasını önlemek adına erkek şefler tarafından gözetlenmektedir. Lowell fabrikası aynı zamanda kilise ile ilişkisi bulunmayan kadın işçileri kabul etmeyeceğini beyan etmiştir. Bir yandan da işçilerin kültürel faaliyetlerde bulunmalarını sağlamak da amaçlanmış ancak uzun çalışma saatleri sonucunda yorgun düşen işçiler bu durumdan fayda sağlayamamıştır. Kadınlar çok çalışma-az maaş alma-eşit koşulda olmama nedenlerini sebep göstererek 1 Mart 1834'te greve başlamış hatta bir kısmı işine son verme kararı almıştır. Ancak Lowell fabrikasının geri adım atmaması sonucunda işten çıkmayan kadınlar aynı koşullarda işe dönmek durumunda kalmışlardır (Alıkoç, 2017).
- Amerika'nın New York eyaletinde bulunan tekstil fabrikasında 40 bin işçi çalışmaktadır. Kadın işçi sayısı erkek çalışan işçi sayısından fazladır ve cinsiyete dayalı ücret verilmektedir. Erkeklerle aynı işi yapmalarına rağmen daha az ücret almaları sonucunda kadınlar grev düzenlemiştir. Düzenlenen bu grevlerde kadın işçiler ve polis arasında bir arbede yaşanmıştır. Fabrikaya kilitlenen ve çıkmalar engellenen kadınların içeride buldukları sırada çıkan yangında 129 kadın 8 Mart 1857'de yanarak ölmüştür (Sallan, 1993:159). Ancak yangınla ilgili günümüzde yapılan araştırmalar sonucunda 1857 yılında bir yangın gerçekleşmediği, New York'ta yangın çıkmadığı ortaya konulmuştur.
- Paris 1889'da Uluslararası İşçiler Kongresi'ne yaparak kadın işçilerin sorunlarını dile getirmesine olanak sağlamıştır. Kongre'de Clara Zetkin kadın işçilerle ilgili konuşma yapmıştır. Bu konuşmada vurguladığı düşünce kadın savunuculuğunu temele almaktan ziyade sınıf mücadelesini birlikte yürütmektir. Stuttgart'ta 17 Ağustos 1907'de Clara Zetkin önderliğinde bir araya gelen kadınlar eşitlik ana başlıklı bir toplantı düzenlemiştir. 1910 yılındaysa 26-27 Ağustos günlerinde Kopenhag'da buluşan kadınlar kendileriyle ilgili önemli isteklerde bulunmuşlardır (Çoban, 2017:103). Bu Kongre'de özellikle çalışan ve hamile olan kadınların haklarıyla ilgili talepler dile getirildi.
- Ancak tarihler 25 Mart 1911'i gösterdiğinde Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı olan New York eyaletinde bir tekstil fabrikasında yangın çıkmıştır (Ceylan, 2014:24). Triangle Gömlek Fabrikası işçilerin çalışma saatlerini saniyesi saniyesine kontrol altında tutmaktadır. Petrol-İş Dergisinde araştırılan olaya göre (2019:32-33) çalışan işçilerin saatlerini tam olarak doldurmalarını isteyen fabrika sahipleri işçiler üzerine kapıları kilitlemektedir. Bu sırada fabrikada çıkan yangın sonucunda 146 tekstil çalışmanı (123 kadın-23 erkek) hayatını kaybetmiştir.
- Massachusetts'de 1912 yılının ilk ayında eşit saat çalışan ancak eşit ücret alamayan fabrika işçileri ücretlerinin de düşürüldüğünü fark edince greve çıkmışlardır. Lawrence Tekstil'de çalışan erkek işçiler ile kadın işçiler aynı süre çalışmalarına rağmen ücretleri farklıdır. Erkek işçiler haftada 8.76 Dolar kadın işçiler de 6 Dolar almaktadır. Bu durum karşısında iş bırakma grevine başlayan işçiler "eşit işe eşit ücret" ve "Ekmek ve Gül" sloganlarıyla yürüyüş yapmışlardır (Özdemir, 2010:9). Ekmek ücret ile ilişkilendirilirken gül de yaşamlarının iyileştirilmesini sembolize etmektedir.

Tüm bu nedenler ve grevler içinde Birleşmiş Milletler (BM) 8 Mart ile ilgili kesin bilgi verdiğinde 1917 yılında Rusya'nın Petrograd şehrinde kadınlar tarafından aynı anda iş bırakmayla gerçekleştirilen yürüyüşü kabul etmektedir (Summak, 2018:119). Çarlığın yıkılması Rusya'da kullanılan Gregorian Takvimi'ne göre 8 Mart gününe denk gelmektedir. Bu da evrensel olarak 8 Mart'ın BM tarafından ne şekilde kabul edildiğini göstermektedir. Bu bağlamda insanlar 8 Mart'ta kadın hakları başta olmak üzere, kadının ve erkeğin eşit olduğunu ve hak arayışında hayatlarını kaydetmiş olan kadınları anma günüdür.

Dünya iki cinsiyete mensup bireylerden oluşmaktadır. Erkek ve kadın olarak doğulan bu dünyada cinsiyet temelli ayrımcılığa maruz kalan bireyler bulunmaktadır. Ayrıcalıklı sınıf içerisinde yer alan cinsiyet genellikle erkek olmaktadır. Nedeni ataerkil sistemin sunduğu artılardır. Erkek ataerkil sistemde soyadı vasıtasıyla soy devam ettirme ayrıcalığına sahiptir. Bu durum da erkeği her iki cinsiyet nezdinde de değerli göstermektedir. Özellikle cinsiyete dayalı konularda genelleme yapılamamaktadır. Örneğin kadınların ev işi yapmasıyla yükümlü olduğunu beyan eden toplumlara karşılık olarak soyun anneden devam ettiği toplumlar da bulunmaktadır (Arıkan, 1997:18 ve Demirdağ, 2017:6-7-8). Ancak yine de dünya genelinde kadın ile erkek cinsiyetin eşit olduğunu söylemek mümkün değildir.

Toplumlar erkek bireyin bir kurumda üst düzey yönetici olmasını normal olarak karşılarsa da kadın bireyin müdür olması bir kısım insan için ilginç niteliği taşımaktadır. Çünkü toplumun cinsiyetlerle ilgili bireylere öğrettiği çoğunlukla şu olmaktadır; kadın çocuk ve ev işleriyle ilgilenir, erkek eve para getirir. Ancak iki cinsiyet arasındaki farklılıklar iki kavram altında ele alınmaktadır (2015:17-18). Cinsiyet “*bir canlının doğuştan, genetik olarak kazandığı, cinsel üremeye yönelik özelliklerin toplamıdır* (Evrin Ağacı, 2019)” anlamına gelmektedir. Cinsiyeti kromozomlar belirlemekte ve değişim yapma durumu söz konusu olmamaktadır. Doğuştan gelen cinsiyet bireyin mensup olduğu ebeveynin gen aktarımıdır. Toplumsal cinsiyet ise toplum tarafından cinsiyet için akıllarda yer edinmiş bilgiler bütünüdür (Gül ve Altındal, 2015:171). Örneğin cinsiyeti erkek olan bir bireyin toplumsal cinsiyeti eve para getiren, baba, evin direği gibi durumlardır. Toplumsal cinsiyet toplumdaki etkilendiği ve ona göre şekillendiği için toplumdaki topluma değişmektedir. Kadına ve erkeğe toplum tarafından birçok görev verilmektedir. Kadının anne olması beklenirken erkeğin de baba olması istenmektedir. Bu durum da birey-toplum çatışmasını ortaya çıkarmaktadır. Her ne kadar kadın cinsiyeti daha çok baskı görsün de erkek cinsiyeti de toplum tarafından üstüne yüklenen görevleri yerine getirmekle mesul görülmektedir. Kadına yüklenen görevleri –yemek pişirme, ev temizliği, çocuk bakımı- erkek yerine getirdiğinde toplumun bazı kesimleri tarafından ayıplanmaktadır. Toplum kadını ve erkeği feminen ve maskülen olarak ayırmaktadır (İlbağ, Göller ve Halmatov, 2016:118-119). Feminen kadın birey, maskülen ise erkekler tarafından yapıldığında anormal karşılanmayan hareket ve durumlardır. Örneğin kız çocuklarının oyuncak bebek ile oynaması ve erkek çocuklarının araba ile oynaması feminen ve maskülen bir durum olarak kabul edilmektedir. Cinsiyet insanlar için öylesine önem arz etmektedir ki 20. Haftaya giren ceninin cinsiyetinin belli olması sonrasında “cinsiyet partisi” yapılmaktadır ve burada mavi renk erkek çocuğunu, pembe renk kız çocuğunu nitelenmektedir. Bebek henüz doğmadan bile bir ayırımı içinde yer almaktadır. Renklere duygusal anlam yüklenmekte ve özellikle reklam sektöründe kullanılmaktadır. Markalar buldukları sektör ve vermek istedikleri mesaj dolayısıyla renklerle müşterilerine nasıl bir marka olduklarını izah edebilmektedirler. Ancak cinsiyet seçilebilen değil doğuştan gelen ve gen aktarımına dayalı bir durumdur.

Türkiye’de cinsiyete dayalı ayırım yapma çokça yapılan bir hatadır. Bir insanın cinsiyetine göre iş verilmekte, yaklaşım edinilmektedir. Kadınların yönetici pozisyonunda olması bazı kesimlerce yadırganırken erkeğin bu pozisyona daha uygun olduğu söylenmektedir. Toplum kadına kimlikler yüklemiş ve bu kimliklerin dışına çıkıldığında eleştirmektedir (2015:28-29). Örneğin bir kadının 30 yaşında evlenmemiş olması anormal sayılmaktadır. Oysa ki kadın evlenmelidir ve çocuk doğurmalıdır. Küçük yaşlardan itibaren bu duruma yönelik bilgilendirmeler yapılmaktadır. Ancak söz konusu bilim veya kültür olduğunda bilgilendirme yapmaktan çok eleştiri yapılmaktadır. Bu eleştiriler çok kültürlü, okumuş veya dünya görüşü geniş insanlar tarafından bile yapılmaktadır. Gelinin beline erkek kardeşi tarafından kırmızı kurdele takılarak namuslu olduğu mesajı verilmektedir. Belirli bir saatten sonra eve gelen kadına hesap sorulurken erkeğe laf edilmemektedir. Eve gelen misafirlere kız çocuk hizmet ederken erkek çocuk aile büyükleriyle beraber oturmaktadır. Kadının çocuk ile ilgilenmesi doğal karşılanırken erkeğin ilgilenmesi yardım sayılmaktadır.

Türkiye’de oldukça fazla kadın sorunu mevcuttur. Bu sorunları kadınların bir kısmı dile getirse de insanlar kendilerine uygun olanı algılamaktadır. Kadının sorununu anlamak için ya kadın olmak gerekirken ya da her durumu göz ardı edip dinlemek gereklidir. Ana akım medya kanalları medyaya yansıyan bir kadın cinayeti sonrasında program yapmakta ve programa erkekleri çağırılmaktadır. Kadınların neden öldürüldüğünü, şiddet gördüğünü ve tacize uğradıklarını kadınlardan dinlemek yerine erkekler konuşmaktadır. Bu durum büyük bir sorun teşkil etmektedir. Çünkü zaten cinsiyeti dolayısıyla arka plana atılan kadın kendisi hakkında sesini duyuramayacaksa soruna çözüm de bulunamaz. Cinsiyet olgusunu kapalı yaşayan bu toplumda kadınların toplumsal kimliklerinin dışına çıktığında yadırganmaması onları özgür kılacaktır. Kadınların okutulmasına karşı olan ancak kadın bir doktor tarafından muayene edilmek isteyen insanların yaşadığı bu topraklarda bir yandan kadın çok kutsal görülmekte diğer yandan neredeyse her gün cinayete kurban gitmektedir.

Kadın her çerçevede ele alınan ancak salt kadın olarak edilmeyen bir cinsiyettir. Erkek cinsiyete mensup birinin yaptığı bir durumdan sonra “erkektir yapar” sözü söylenmektedir. Bu kadınlar açısından oldukça onur kırıcıdır. Hangi başarıyı elde ederse etsin erkeğin arkasında yer almaktadır. “*Kadınların uğruna savaş vermesi gereken imparatorluk değil, eşitlik*” (2012:155) cümlesi de gösteriyor ki kadınlar lüks olanın, onları diğer kadınların üst basamağına taşıyacak malzemeleri değil var olmanın getirdiği eşitliği istemektedir. COVID-19 aşısını bulan Türk çift BioNTech firmasının kurucu ortağı Prof. Dr. Uğur Şahin ve Dr. Özlem Türeci ile ilgili çıkan haberlerde kadın ikinci plana atılmıştır. Haber görsellerinde çift beraber gözükse de haber başlıkları “Prof. Dr. Uğur Şahin ve eşi” şeklinde girilmektedir. Türkiye toplumunda kadın kutsal olarak görülen anne statüsüne ait görülmektedir. Cinsiyete yüklenen görevler bulunmaktadır (2015:48-52-83). Anne, kız kardeş, evlat gibi sıfatlar olsa da salt kadın

olarak adlandırma çok azdır. Kadınlar ile erkekler sanayileşme dönemine kadar beraber üretip tüketimi de beraber üstlenmektedir. Tarım toplumunda kadın ve erkek birlikte çalışmaktadır. Tarlalarda her iki cinsiyet de üretime katkıda bulunmaktadır. Ancak toplumun değerleri kabullendiği din dolayısıyla değişime uğrayınca kadın tarımdan çıkarılmıştır. Erkeğin ön plana çıktığı plana geçmiştir. Kadın evde çocuklarının yanında durmuş, söz sahibi olma durumu en aza indirgenmiştir. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti Batı'yı örnek almaya başlamıştır (2010:337). Bu dönemde oldukça fazla reform yaşanmıştır. Bunlardan birisi de 1876 yılında çıkarılan anayasada erkeklere siyasal haklar verilmiş ancak kadından bahsedilmemiştir (Yüceer, 2008:133). Kadın için düşünülen reform eğitim alanında olmuştur. Erkeğe verilen hak kadar geniş ve mutlu eden bir gelişme değildi ancak eğitim alan kadınların aydın kadın olarak ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. Erkek cinsiyetin de desteklediği kadının siyasete girişi 1923 yılında ilk defa TBMM gündemine taşınmıştır (2010:343). Gündemde kadınların oy verme hakkının olması gerektiği ancak eğitim ve gelişmişlik düzeyine göre oy verebilecekleri söylenmiştir. Bu durum kadını değil ikinci planda görmek, yok saymak ile eşdeğer bir tutum olmuştur. Bunun sonucunda kadınlar yine 1923 yılında Kadınlar Halk Fırkasını kurarak siyasal hayat için hemcinslerine uymak zorunda oldukları maddeleri açıklamışlardır (Şahin, 2011:28). Gazetelerdeki haberlere göre kadınların siyasette yer alabilmesi için:

1. Kadınlar eğitilmiş olmak zorundadır.
2. Aktif bir şekilde görev almak zorundadır.
3. Seçim için çalışmak zorundadır. (2008:138)

1930 yılında kadınlara Belediye Kanunu ile belediye seçimlerinde oy kullanma hakkı tanınmıştır. 1933'teyse bu haklarına ek olarak muhtar seçilebilme ve ihtiyar meclisinde oy kullanabilme hakkı da elde etmişlerdir. 1934 yılında kadınlar milletvekili seçilebilme ve seçilme hakkını kazanmıştır. 1924 Teşkilat-i Esasiye Kanunu'nun 10. ve 11. Maddeleri değiştirilmiştir (Mumcu, 1986:388). Bu değişime göre;

1. **Madde 10.- (Özgün hali)** On sekiz yaşını ikmal eden her erkek Türk mebusan intihabına iştirak etmek hakkını haizdir. **Madde 10.- (Değişik: 5/12/1934-2599 S. Kanun/md 1)** Yirmi iki yaşını bitiren kadın, erkek her Türk mebus seçmek hakkını haizdir.
2. **Madde 11.- (Özgün hali)** Otuz yaşını ikmal eden her erkek Türk, mebus intihap edilmek salâhiyetini haizdir. **Madde 11.- (Değişik: 5/12/1934-2599 S. Kanun/md 1)** Otuz yaşını bitiren kadın, erkek her Türk mebus seçilebilir. (Url-13)

Madde 10'da yer alan cümledeki salt erkeğin oy verme hakkının bulunduğu kısım yerine kadın ve erkek yazılmış ve oy verme yaşı yükseltilmiştir. Madde 11'deyse erkeğe özgü seçilebilme durumunu kadının da kazandığını bildirilmiş ve seçilme yaşı aynı kalmıştır.

1934 yılında seçme ve seçilme hakkı kazanan kadın birey 1975 yılına kadar sessiz bir şekilde yaşamaya devam etmiştir. Geçen bu süreçte dünyada kadınlar hakları için yürüyüşler düzenleyip durumun iyileştirilmesini talep etseler de Türkiye için aynı durum geçerli değildir. Kadınlar bir siyasal hak kazanmıştır ancak erkekler tarafından hala ciddiye alınmamakta ve Anadolu'da yaşayan hemcinsleri tarafından destek görmemektedir. Çünkü tarımla uğraşan ve eğitime zaman ayıramayan kadınlar ev işlerinin yükünü de omuzlarında taşımaktadır. Siyasete zaman bulamayan kadınlar için durum 1975 yılında Birleşmiş Milletler "Dünya Kadın Yılı" ilan edince değişiklik göstermiştir (Pekin+5, 2000).

Görsel: Kadın cinayetleri sonrası atılan tweetler

Kaynak: (www.twitter.com)

1.3. Dijital Aktivizm veya Dijital Feminizm

Dijital aktivizm aslında Web 1.0’ dan beri var olan bir durumdur. Ancak Web 2.0 ile daha canlı hale bürünmüştür. Etkileşimin çoğaldığı bu dönemde insanlar etki alanı genişleyen dijital ortam sayesinde insanlara daha kolay ulaşmaya başlamıştır. Bu durum da bir kısım insanın eyleme doğrudan katılarak bir kısmının da dijital ağlar sayesinde desteklediği aktivizm hareketlerini doğurmuştur. Web 3.0 ile insanlar arası dayanışma çoğalmış ve sosyal medya uygulamaları üzerinden dayanışma grupları kurulmaya başlamıştır. Bir insanın bu gruplara üye olması o grubu ve dolayısıyla fikrini benimsediğini göstermektedir. Karşı çıkılan veya desteklenen fikirle ilgili daha fazla sayıda insana ulaşılabilmiştir. İnternet tabanlı uygulamalar sayesinde daha önce birbirini hiç görmemiş ancak aynı düşünceye mensup iki insan bir arada bulunmaya başlamıştır.

Web 4.0 dijital eylemlerin hem nedeni hem de sonucu haline gelmiştir. İnsanlar artık internet sayesinde haberdar oldukları bir olayla ilgili internet üzerinden hareketlerini gerçekleştirebilmektedir. Bu sayede insanların bir arada bulunması gerekmekte internet bağlantıları sayesinde sanal olarak bir arada bulunmaktadır. Sokaklarda desteklediği/desteklemediği durumlar için düşüncelerini söyleyen insanlar yerine her an her yerden destek verebilecek insanlara dönüşüm başlamıştır. Örneğin Twitter uygulamasında kullanıcı beğendiği bir yoruma ait tweeti retweet ederek düşüncesini çok kısa yoldan paylaşabilmektedir. Önceleri eylemi yapılacak durum için derinlemesine araştırma yapılarak konuyla ilgili değinilmesi gereken noktalar belirlenmekteydi. Ancak yeni medya dönemi nedeniyle insanlar bir tık sayesinde hatta aynı dakika içerisinde birden fazla fikre destek verebilmektedir. Change.org gibi siteler sayesinde dijital imza aracılığıyla insanlar bir konu hakkında yapılmasını istedikleri durumun gerçekleşmesini sağlamaya çalışmaktadırlar.

Bu bağlamda dijital aktivizm toplumsal olaylardan beslenerek ortaya çıkan sorunları düzeltmeye çalışan bir harekettir. Aktivizm için belirli bir kısım insan topluluğunun -aslında topluluk olmasalar bile aynı fikri savunmaktadırlar- sorunu düzeltmeye çalışma gayreti bulunmaktadır. Bu gayret bazen etki ederek sorunu düzeltebilir ancak bazı durumlarda tam tersi bir hal alarak aktivistlerin daha hırçın hareket etmelerine neden olmaktadır. Bu gibi durumlarda insanlar dijital ortamın faydasını deştelemek adına sokaklara dönebilmektedir. Bireyler önce sokakta başlayan aktivizm durumunu yavaş dijital ortama bağlayarak çözüm üretmeye çalışmış ancak başarılı olamadıkları yerde yeniden sokağa dönmek durumunda kalmışlardır.

Dijital aktivizm özellikle “öteki” olarak adlandırılan kesim tarafından çokça kullanılmaktadır. Öteki olmak karşıt düşünceye sahip olan görüşlerden birine mensup olmak ve diğerinden ayrışmak olarak adlandırılabilir. İnsanlar kendileri gibi düşünmeyen grupları ötekileştirmektedir. Günümüzde kadın da bu öteki gruplardan birinin içinde yer almaktadır. Bu durumun bir kesinliği yoktur çünkü her an her düşünceden insan bir diğerini öteki saymaktadır. Kendi fikrini üstün görme ve kabullendirme çabası insanlar için çok değerli bir durumdur. Ancak dijital aktivizm sayesinde sosyal medya uygulamalarında yer alan her insan dijital aktivist olma eğilimi göstermektedir (2020:126). Sosyal medyada gezinen bireyin önüne düşen haberin ilgisini çekmesi sonucu paylaşması ve bireyi takip eden insanların durumdan haberdar olmaları bu duruma örnektir. Dijital aktivizm sokak eylemlerine göre daha fazla katılımcıya sahip olduğundan etkisi de büyük olmaktadır. Uzak veya yakın olması, dış görünüşleri, karşı çıkılan görüş hakkındaki bilgi düzeyi arka planda kalarak bir amaç için ortak hareket edilmektedir.

Herhangi bir konuda ciddiye alınmak için çoğul olmak gerekmektedir. Günümüzde insanlar popüler olanı destekleme eğilimi göstermektedir. Kendilerine çok uymasa bile sadece katılım göstermiş olduğunu beyan etmek zorunda hissetmektedir. Özellikle ünlü insanlar veya fenomenler bir konu hakkında düşündüklerini belirtmediklerinde takipçileri tarafından eleştirilmektedir. Aynı zamanda takip eden kişiler takip ettikleri kişinin fikrini beğenmediğinde de eleştirmektedir. Sosyal ortamda duyarlı olmak önemli görülmekte ancak her konuda fikir belirtilmesi de istenmemektedir. Günümüz insanların bir üne kavuşmasının birincil etkeni sosyal medyadır. Dolayısıyla sosyal medya ortamında sevilme önem kazanmaktadır. Takip eden insanların bir kısmı paylaşılan görüşe karşı çıksa dahi bu fikri eleştirisiyle kendi hesabında paylaştığında başka insanların bu görüşten haberdar olmasını sağlamaktadır. Bu linç etmenin önünü açan bir durum haline gelmektedir.

1. Araştırmaya Giriş

Kadın bireylerin kendilerini kanıtlama çabaları geçmişten beri devam etmektedir. Toplumun kadına yüklemiş olduğu sıfatlarla hayatını sürdüren kadınlar var olma mücadelesi içindedir. Bu durum kadınların durmaksızın hak aramaya yönelmelerine sebep olmuştur. Kadınlar, hak elde etmek için öncelikle siyasal alana yönelmişlerdir.

Bu yönelim ciddiye alınmak istenmenin dışı vurum biçimidir. Ülkeyle ilgili bir konuda söz sahibi olabilecek olması kadını toplum ve erkekler gözünde dinlenmesi ve önem verilmesi gereken bireylere dönüştürme yoluna sokmaktadır. Kadınların ilk kez Meclis’te yer aldığı 1935 yılında 17 kadın milletvekili yer almıştır. Aradan geçen 86 yıl sonra kadın milletvekili sayısı 101 olmuştur. Ancak TBMM 600 koltuğa sahiptir. İlk kadın hareketlerinin siyasal haklar üzerinden gerçekleşmesi günümüzde hala bir durumu değiştirmiş değildir. Kadın korunmaya muhtaç görülmektedir ancak durumu o radeye götüren toplumdur. Oysaki kadın tüm ikinci plana atılma durumuna ve haksızlıklara karşı ayakta durabilmiştir. Feminizm kız kardeş algısıyla hareket etmektedir. Sen ve ben diyerek ayırmak yerine biz olarak bakmanın ve olayı içselleştirmenin peşindedir. Son yıllarda artan kadın cinayeti olaylarından dolayı kadınlar kişisel Twitter hesaplarından “bir gün benim başıma gelirse” tweetleri atmaktadırlar. 2019 yılı için yapılan bir araştırmaya göre “kadın haklarını savunmaktan korkanlar” listesi yayımlanmıştır. Bu listeye göre Hindistan halkının %50’si 1. Sırada, Türkiye halkının %39’u 2. Sırada yer almıştır (Url14). Erkeklerle doğrudan ve istenilen zamanda verilen haklar kadınlar söz konusu olduğunda tarihte de görüldüğü gibi ya ertelenmiş ya da olumsuz sonuçlanmıştır.

Kadınların siyasal haklarının eksik veya düzensiz olması, toplum tarafından hala yeterli öz saygıyı görememesi ve toplumsal kimliklerden sıyrılamaması sonucunda kadına yönelik şiddet ve cinayet oranları artmış ve kadınlar için adalet arama yolları sınırlı kalmıştır. Kadınlar genellikle tanıdıkları erkek bireyler tarafından şiddete uğramakta veya öldürülebilmektedir (Scully, 2014:55-56-57). Çoğu evli kadın eşinin şiddetine maruz kalmaktadır. Kadın bireyler erkek bireylere oranla daha az okula devam ettirilmektedir. Okuryazarlık oranı yüksek olsa bile okula gidemeyen kadın sayısı oldukça fazladır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)’nin son 3 yıl için verdiği oranlara göre okula giden kadın oranları; ilkokulda %92, ortaokulda %94 civarı ve ortaöğretimde %84 civarındadır.

Ipsos Mori ve King’s College ortaklığıyla yürütülen “İş Yeri ve Toplumda Cinsiyet Eşitliği Raporu” kapsamında şu bilgilere ulaşılmıştır:

Kadın haklarını savunma konusunda;

1. %68 - Dünya genelinde kadın haklarını kadın ve erkek cinsiyetler beraber savunmalı
2. %62 – Dünya genelinde kadın haklarına erkek cinsiyetler destek vermeli
3. %71 – Türkiye genelinde kadın ve erkek cinsiyetler beraber hak aramalı

İş yerinde kadın ve erkek cinsiyetlerin eşitliği konusunda;

1. %56 - Dünya genelinde kadın ve erkek cinsiyetler iş yeri ortamında eşit muamele görmüyor
2. %49 - Dünya genelinde kadın ve erkek cinsiyetler iş yeri ortamında eşit muamele görüyor (ERKEK)
3. %32 - Dünya genelinde kadın ve erkek cinsiyetler iş yeri ortamında eşit muamele görüyor (KADIN)
4. %53 - Türkiye genelinde kadın ve erkek cinsiyetler iş yeri ortamında eşit muamele görmüyor

Bu bağlamda 3 Haziran 2020 günü Ruqinç adlı kullanıcının hashtag kullanmadan attığı “Kocam isterse çalışabilir” tweeti, 5 Haziran 2020’de şarkı yazarı Gaye Su Akyol alıntılı olarak paylaşmasıyla gündeme girmiştir. Hashtag’in yaratılmasında önemli rol oynayan Ruqinç adlı kullanıcı bu durumu ifade ederken “kadınların üzerindeki baskının azalması, kadınların başarılarını paylaşabilmeleri ve sosyal medya ortamı Twitter’da bir olayı alaya almanın kolay olduğunu” belirtmektedir. Kadınlar, eril toplum egemenliğine karşı birlikte ses olabilmelerinin farkına varmaktadır.

Araştırma, kadınların günlük hayatlarında maruz kaldıkları ve artık sıradan hale bürünen söylemleri tersine çevirerek erkek bireylerde ve dolayısıyla toplumda farkındalık yaratmalarını araştırmaktadır. Kadınlara yöneltilen ifadelerin merkezine erkek bireyleri alarak, sıradan ve zararsız olarak görülen bu ifadelerin aslında ne anlam içerdiğini başta erkekler olmak üzere topluma göstermek istenmektedir. Söylemler, toplum için kültürle bağdaştırılmakta ve olağan görülmektedir. Toplumun her yaşta bireyinde sorgulanmadan kullanılan ifadeler ayrıştırmacı dilin temelini oluşturmakta ve toplumsal eşitsizliği arttırmaktadır. Atılan tweetler erkek bireyler düşünmeye zorlanmaktadır. Bu bağlamda araştırma #erkekleryerinibilsin ile ilgili atılan tweetleri tespit etmiştir. Tespit edilen tweetlerden belediye

hesaplarına ait olan beş tweet seçilerek analiz edilmiştir. Bu doğrultuda araştırma hipotezler sunmuştur;

H₁: Kadınla ilgili negatif söylemler devam etmektedir.

H₂: Negatif söylemler sosyal hayatın bir parçası haline gelmiştir.

H₃: Kadınlar kendileri hakkındaki negatif söylemlere karşı gelmektedir.

Araştırma, kadınlara yönelik söylemlerin negatif algılanmasını göz önünde bulundurarak genelleme yapılamayacağını öne sürmektedir. Araştırma kapsamında ele alınan her konuda kadınların tamamı konuya destek vermemekle birlikte erkeklerin tamamının da destek vermediği görülmektedir.

2. Araştırmanın Yöntemi

#erkekleryerinibilsin hashtagi ile ilgili atılan tweetlerin içerik analizi yapılarak araştırıldığı çalışmada teknolojik determinizm kuramı kullanılmaktadır. Bu bağlamda genel tarama yapılarak araştırma tamamlanmıştır.

Araştırmada #erkekleryerinibilsin hashtagi ile ilgili atılan 5 belediye hesabına ait tweetler örneklem olarak seçilmiştir. Örneklem seçilirken Basit Rastgele Örnekleme Yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem kullanılırken Excell tablosuna hashtagle ilgili tweet atmış olan 25 belediye dizilerek yansız seçim sonucunda 5 belediye belirlenmiştir. Bu yöntemi kullanırken evrenin büyük olmaması göz önüne alınmıştır. Araştırma bağlamında seçilen 5 tweet ve tweetin atıldığı günden itibaren 2 hafta içinde yapılan yorumlar sosyal medya uygulaması Twitter üzerinden sağlanmıştır (seçilen tweetler 5-6 Haziran tarihinde atılan ve yorumlar da bu tarihi takip eden 19-20 Haziran günlerine dek devam eden süreyi kapsamaktadır). Atılan tweetlerin ve yapılan yorumların hala mevcut olup olmadıkları tespit edilmiştir. Belediyeler tarafından atılan tweetlere gelen yorum sayısı, tweetin beğenilme sayısı ve paylaşılma sayısı da incelenmiştir. Araştırmayla ilgili veriler başlıklara uygun olarak ve hipotezleri destekler nitelikte ele alınmıştır. Veriler tablolaştırılarak araştırma bulgusuna yardımcı hale getirilmiştir.

3. Araştırmanın Bulguları

Belediyeler resmi Twitter hesaplarında sadece belediye hizmetleriyle alakalı bilgilendirmeler yapmamaktadır. Bunun yanı sıra gündem olan bir konuda fikrini kimseyi gücendirmeden paylaşmaktadır. Belediyelerin birer hizmet yönetim şekli olduğu düşünüldüğünde belediye sınırları içinde yaşayan halkını gündemden haberdar etmesi de olası bir davranıştır. Bu bağlamda seçilen belediye hesaplarına bakıldığında gündem olan her konuyla ilgilenmemiş ancak halkın büyük çoğunluğunu alakadar eden konularda fikrini beyan etmiştir. Kurumsal bir hitap ve yazım şekliyle tweet atmıştır.

Tablo 2: Araştırma kapsamında ele alınan tweetlerle ilgili bulgular

Yapılan Paylaşım	Paylaşım Yapılan Hesabın Özelliği	Paylaşımın İçeriği	Paylaşımın Yapılan Yorum Özellikleri	Paylaşım İçeriğinin Çözümlemesi
	İlçe Belediye resmi Twitter hesabı	Emoji Hashtag: konu etiketi	Yapılan yorum sayısı: 49 Pozitif yorum sayısı: 41 Negatif yorum sayısı: 4 Konuyla ilgisiz yorum sayısı: 4	Olumlu/ Eleştirel
	İlçe Belediye resmi Twitter hesabı	Hashtag kullanımı yok.	Yapılan yorum sayısı: 203 Pozitif yorum sayısı: 191 Negatif yorum sayısı: 12	Olumlu/ Eleştirel
	İlçe Belediye resmi Twitter hesabı	Yanlış park edilmiş araç görseli Hashtag: konu etiketi	Yapılan yorum sayısı: 43 Pozitif yorum sayısı: 28 Negatif yorum sayısı: 14 Konuyla ilgisiz yorum sayısı: 1	Olumlu/ Eleştirel/Esprili
	İl Belediye resmi Twitter hesabı	Emoji Hashtag: konu etiketi	Yapılan yorum sayısı: 1600	Olumlu/ Eleştirel
	İlçe Belediye resmi Twitter hesabı	İnşaat ile ilgili görsel Hashtag: konu etiketi	Yapılan yorum sayısı: 47 Pozitif yorum sayısı: 43 Negatif yorum sayısı: 4	Olumlu/ Eleştirel

Araştırma kapsamında incelenen 5 resmi belediye Twitter hesabındaki tweetlere göre; 2 belediye konuyla alakalı olduğunu düşündüğü fotoğraf ile tweetini desteklemiştir. 4 belediye konunun çıkış noktası olan hashtag kullanmıştır, 1 belediye hashtag kullanmadan konuya değinen tweet atmıştır. 5 belediye de konuyla ilgili olumsuz olmayan bir tavırdaki tweet atmış ancak aynı zamanda eleştirel bir dil kullanmıştır. Belediyeler hashtag'e kadına şiddet, kadın-erkek eşitliği, toplumun kadına yönelik eleştirisi ve kadına cinsel saldırı konularını temel olarak destek veren tweetler atmışlardır.

Hashtag'e destek veren bireylerin amacı erkeklere kadınlar için sıkça söylenen "yerini bilme" durumunu anlatmaktır. Bu hashtag ile erkeklere söylenmek istenen yerini bilmenin yanı sıra daha sert bir tavırla "haddini bilme" durumunu söylemeye çalışmaktır. Kadın bireylerin sert tavır takınmasının nedeni olarak halihazırda her gün bu söylemlere maruz kalmalarından kaynaklanmaktadır. Kadınlar "kadın" için normal görülen cümleleri "erkek" ile değiştirdiklerinde ortaya eşitsiz ve keskin bir biçimde belirlenmiş toplumsal cinsiyet rolleri çıkmaktadır. Bu durum da alışılmış olanın dışına çıkıldığında negatif hatta saldırgan yorumların da varlığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan tweetler toplamda; 20 bin kere retweet edilmiş, 3 bin 54 kere alıntılanarak tweet atılmış, 175 bin 245 kere beğenilmiştir. Tweetlere yapılan yorumsa toplam olarak 1993'tür. En fazla etkileşim alan tweet İstanbul Büyükşehir Belediyesi resmi Twitter hesabından atılan tweet olmuştur. Bu tweetin toplamdaki etkileşim sayısı 130 bin 891'dir. Hashtag olarak bakıldığında ilk tweet Ruq isimli kullanıcı tarafından hashtag olmadan atılan "Kocam isterse çalışabilir" tweetidir. Atılan tweetin ünlü şarkıcılar tarafından retweet edilmesiyle hashtag ilgi görmüştür. Bu bağlamda amaçlanan özne değişikliği yapılarak farkındalık oluşturma büyük kitlelere ulaşmıştır. Hashtagle birlikte konuya ilişkin atılan tweet sayısı 332 bin olarak raporlanmıştır. Atılan tweetlerin içeriklerini aile içi şiddet, zorla kürtaj, zorla evlendirme, zorla hamilelik, kız kaçırma, tecavüzcüyle evlendirme, kadın düşmanlığı, flört şiddeti, kadın cinayeti, töre ve namus suçları, eş katli, cinsel saldırı, siber taciz, cinsel şiddet ve tecavüz konu başlıkları altında atılmıştır. Bu konular dünya genelinde kadınların sürekli maruz kaldıkları konularla ilgili başlıklardır. Kadınlar ve erkekler konuyla ilgili toplum tarafından en çok söylenen söylemleri mizahla birlikte eleştirmiştir. Bu sayede katı bir başkaldırı ile toplum tarafından aşırı negatif tepki alınmadan hashtagin destek görmesi sağlanmıştır. Atılan tweetler neticesinde toplum, kadınların eğitim alanında, ailede hayatında, medeni hak kullanma bazında, çalışma hayatında ve siyasi hak kullanım alanında yaşadıkları sorunları empati tweetleri aracılığıyla görmüştür. Kadınların günlük hayatta zorunlu kıldıkları "kadınlık" kalıpları tersine çevrilerek erkeklik kalıpları yumuşatılmaya çalışılmıştır. Toplumun yüklemiş olduğu sıfatların cinsiyetler üzerinde baskı oluşturarak özgürlükleri kısıtladığını toplum görmüştür.

Bu bağlamda incelenen belediye resmi hesaplarının attıkları tweetlere gelen kullanıcı yorumları da incelenmiştir. İncelenen hesaplardan Kadıköy Belediyesi resmi hesabına gelen yorum sayısı 49'dur. Bu yorumların 41 tanesi belediyenin hashtage destek vermesini olumlu karşılayarak kendileri de bu konuda pozitif tweet atmıştır, 4 yorum negatif veya eleştireldir, 4 yorumsa konuyla ilgili olmayan tweetlerden oluşmaktadır. Datça Belediyesi'nin attığı tweete gelen yorum sayısı 203'tür: 12 tane negatif veya eleştirel tweet bulunmaktadır. Bu tweetler kurumsal bir kurum olan belediyenin ilgi alanının cinsiyet eşitliği konusu olmadığını iddia edenler tarafından atılmıştır. 191 yorumsa olumlu yapılan yorumlardan oluşmaktadır. Büyükşehirmece Belediyesi'ne 43 yorum gelmiş ve bu yorumların 14'ü negatif/eleştirel olmuştur. 28 tweet de pozitif olarak destek görmüştür. 1 tweet ise konuyla ilgili değildir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin atmış olduğu tweete gelen yorumlar ise kullanıcıların birçoğunun konuya ait ironiyi anlamadığını göstermektedir. Yorumlara göre konuyla ilgili yapılan ironi çoğu kullanıcı tarafından beğenilse bile beğenmeyip eleştiren ve durumun kadın nezdindeki halinin normal olduğunu savunanlar olmuştur. Borçka Belediyesi'ne gelen yorumlarsa 4 tanesi negatif/eleştirel, 43 tanesiyse olumludur. Olumlu yorumlar belediyenin bu konuya destek vermesinden mutlu olduğunu ifade eden yorumlardır.

SONUÇ

H₁: Kadınlıkla ilgili negatif söylemler devam etmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen tweetler ve yorumlar bağlamında hipotez doğrulanmıştır. Belediyelere ait olan resmi hesaplardan atılan tweetlere gelen yorumlar çoğunlukla pozitif olsa da negatif yorumlar da varlığını göstermektedir. Negatif söylem içeren yorumlar salt erkekler tarafından değil aynı zamanda kadınlar tarafından da dile getirilmektedir. Bu da göstermektedir ki toplumsal cinsiyet rollerinden ayrı düşünmek bazı insanlar için zordur. Toplumun öğretmiş olduğu gibi davranmak ve ifadelerde bulunmak bir kısım insana daha kolay gelmektedir. Bu da pozitif yorumların yanında negatif yorumların da devam edebileceğini göstermektedir. Kadınların amaçladıkları

ve hashtag oluşturdıkları cinsiyet eşitsizliği konusunda kesin bir sonuca ulaşamamıştır. İnsanlar için toplumsal rollerin varlığı sürmektedir. Kadın hakları ve cinsiyet eşitsizliği konularında kamuoyu oluşturma çabası etkin olmuş ancak yüzde yüz etki edememiştir. Bir hashtag ile sorun tamamıyla çözülememekte ancak bir farkındalık oluşturulabilmektedir. Hashtage destek veren her birey/kurum kadın sorunlarını çözüme kavuşturmayı amaç edinmektedir. Hashtagi yetersiz, olmaması gerek olarak gören bireyler ise toplumsal cinsiyet rollerine bağlı bir tavır sergilemektedir.

H₂: Negatif söylemler sosyal hayatın bir parçası haline gelmiştir.

Hashtagle beraber kadınlar ve destekte bulunan erkekler kadın ve erkek cinsiyetlerin eşit oldukları konusunu gündeme getirmişlerdir. Bu sayede içinde bulunulan Türkiye toplumunun kadına yönelik algısı yumuşatılmaya çalışılmıştır. Kadınlar tweetlerle eşit işe eşit ücret, çalışma alanlarında negatif ve toplumsal alanlarda pozitif ayrımcılığa son verilmesi, ücretsiz emek kısmına giren kadının ev işleriyle uğraşması, eğitimde erkeklerin gerisinde kalınmaması, siyasette erkeklerin doldurdukları koltuklara kadınların yönelmesi ve şiddet gören kadınların hak arayışlarının pozitif kazanımla son bulması adına söylem gerçekleştirmişlerdir. Negatif söylemlerin sosyal hayatta devam ettiği atılan tweetlere gelen yorumlar incelendiğinde görülmektedir. Kadınlar için cinsiyet temelli eşitsizlik toplumsal kontrolü önce yumuşatmak sonra da yıkmak anlamı taşımaktadır. Ancak toplum cinsiyet temelli bir yaşam sürdürdüğü için kadınların bu isteği pek mümkün olmamakta dolayısıyla da negatif söylemler sosyal hayatta da devam etmektedir.

H₃: Kadınlar kendileri hakkındaki negatif söylemlere karşı gelmektedir.

Kadınlar fikirlerini, davranışlarını ve olmak istedikleri kişi olma özgürlüğünü ellerinde bulundurmamak isteklerini dile getirmişlerdir. Bunu bir sosyal medya uygulaması üzerinden yaparak destek almak istemektedirler. Atılan 332 bin tweet kadınların hashtagi istedikleri gibi kullandıklarını kanıtlamıştır. Kadınlar internetin sınırsız olarak görülen gücünü kullanmaktadırlar. Dijital yollarla daha fazla insana ulaşmak mümkün olduğu ve geleneksel medya organlarında kadınlara ilgili konular ele alındığında ya hiç ya da en az kadın katılımı gerçekleştiği için kadınlar için sosyal medya ortamı elverişli olmaktadır. Kadın sorunları çoğul olduğu müddetçe görünür ve akılda yer edindir olacaktır. Bu bağlamda yapılan hashtag de söylemlerin pozitif dönüşmesini bir kısım birey için gerçekleştirmektedir

KAYNAKÇA

- [1] 1911 Triangle Gömlek Fabrikası Yangını. (2019). *Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi*, 60, 32-33.
- [2] Alikılıç, Ö. ve Baş, Ş. (2019). Dijital Feminizm: Hashtag'in Cinsiyeti. *Fe Dergi*, 11(1), 91.
- [3] Alikoç, F. (2017). Lowell Fabrikası Kızları. <https://www.evrensel.net/haber/310958/lowell-fabrikasi-kizlari-2> (Erişim tarihi: 21.01.2021)
- [4] Altun, H. (2008). *Feminist Kuram Doğrultusunda Bir Okuma/Sahneleme ve Bir Örnek Çalışma: Denizden Gelen Kadın*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tiyatro (Tiyatro Yönetmenliği) Anabilim Dalı Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara.
- [5] Arıkan, G. (1997). Çalışma Yaşamında Kadın. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4(2), 18.
- [6] Ayan, Müjde H. (). Weimar Dönemi Kadın Devrimci Ruhunu ile Käthe Kollwitz. *Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı*. 36-37
- [7] Ayata, G. Dilek, Eryılmaz S. ve Oder, Emrah B. (2010). *Kadın Hakları / Uluslararası Hukuk ve Uygulama*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- [8] Baldini, M. (2000). *İletişim Tarihi*. (Çev. Gül Batuş). İstanbul: Avcıol Yayınları
- [9] Bauman, Z. (2010). *Küreselleşme / Toplumsal Sonuçları*. (Çev. Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- [10] Castells, M. (2006). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür 2. Cilt-Kimliğin Gücü*. (Çev. Ebru Kılıç). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

- [11] Castells, M. (2008). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür 1. Cilt-Ağ Toplumunun Yükselişi*. (Çev. Ebru Kılıç). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- [12] Ceylan, H. (2014). 2014 Yılında Türkiye’de Meydana Gelen Ölümlü İş Kazalarının Analizi. *Uluslararası Mühendislik Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 8(1), 24.
- [13] Çoban, F. (2017). Toplumsal Cinsiyet Kuramına Giden Yolda Yaşamı ve Fikri Katkılarıyla Clara Zetkin. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 103.
- [14] Demirdağ, Fatih M. (2017). Anatanrıça İkonografisi ve Anaerkillik. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 6-7-8.
- [15] Dökmen, Y. Z. (2015). *Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- [16] Bakırcı, Çağrı M. (2019, 27 Haziran). *Cinsel Kimlik: Biyolojik Cinsiyet, Cinsel Yönelim ve Toplumsal Cinsiyet Nedir?*. Erişim Adresi: <https://evrimagaci.org/cinsel-kimlik-biyolojik-cinsiyet-cinsel-yonelim-ve-toplumsal-cinsiyet-nedir-1470>
- [17] Fuchs, C. (2015). *Dijital Emek ve Karl Marx*. (Çev. Tahir Emre Kalaycı, Senem Oğuz). Ankara: Nota Bene Yayınları
- [18] Gedik, E. (2020). Dünyada ve Türkiye’de Dijital Feminizm İncelemesi: Gençlerin Dijital Aktivizm Deneyimleri. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (5), 124.
- [19] Georgetown Institute for Women, Peace and Security Contact (GIWPS). (2019). Faaliyet Raporu: *Women, Peace, and Security Index*. Erişim Adresi: <https://giwps.georgetown.edu/the-index/>
- [20] Gül, Sallan S. ve Altındal, Y. (2015). Medyada Kadın Cinayeti Haberlerindeki Cinsiyetçi İzler: Radikal Gazetesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (24), 171.
- [21] Güngör, N. (2020). *İletişim / Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi
- [22] Haliloğlu, N. (2015). Mavi Çoraplar: İngiltere’de Kadınların Eğitim Hakları Üzerine Bir Oyun. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 111-112
- [23] Ipsos Mori ve King’s College. (2020). *Global views on acceptable behaviour and equality in the workplace*. [Adobe Digital Editions]. Erişim Adresi: <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2020-03/international-women-day-2020-ipsos.pdf>
- [24] İçli, T. ve Ögün, A. (1988). Sosyal Değişme Süreci İçinde Kadın Suçluluğu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 17-18.
- [25] İlbay, Bayram A. Göller, L. Ve Halmatov, S. (2016). Erkeklerin Yaşadığı Yer Değişkeni Bakımından Maskülen-Feminen, Hipokondri ve Sosyal İçe Dönüklük Tepkileri. *Uluslararası Eğitim, Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2(2), 118-119.
- [26] Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2020). *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2020 Raporu*. Erişim Adresi: <http://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2020-raporu>
- [27] Kaymaz, Şerif İ. (2010). Çağdaş Uygarlığın Mihenk Taşı: Türkiye’de Kadının Toplumsal Konumu. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (46), 340.
- [28] Marx, K. Engels, F. Ve Lenin, V. (1979). *Kadın ve Aile*. [Adobe Digital Editions]. Erişim Adresi: <https://archive.org/details/karlmарxfriedrichengelsv.i.leninkadinveailesolyayinlari/page/n117/mode/2up?q=kad%C4%B1n+cinsin>
- [29] Nazım, Y. (2017, 6 Mart). *Dünyada Kadın Mücadelesi ve Bir Tarihçe*. Erişim Adresi: <https://www.evrensel.net/haber/310957/dunyada-kadin-mucadelesi-ve-bir-tarihce>
- [30] Özdemir, Yücesan G. (2010). “Ekmek ve Gül”: Güvencesiz Çalışan Kadınların Sağlığı. *Türk Tabipleri Birliği*

Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi, 10(37), 9.

- [31] PEKİN+5, (2000). Kadın 2000: 21.Yüzyıl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış Konferansı, *Birleşmiş Milletler Genel Kurul Özel Oturumu*.
- [32] Sallan, S. (1993). 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ve Kamu Hayatında Türk Kadınının Konumu. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Dergisi*. 36(1-2).
- [33] Sayılıgil, F. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*. Ankara: Dipnot Yayınları
- [34] Sayımer, İ. (2012). *Sanal Ortamda Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta Basım
- [35] Scully, D. (2014). *Cinsel Şiddeti Anlamak / Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Metis Yayınları
- [36] Summak, Mehmet E. Ve Öztürk, Y. (2018). Kozmetik Markalarının 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü Reklam Mesajlarının Göstergebilimsel Analizi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları 2018*, 119.
- [37] Şahin, F. (2011). *Kadınların Siyasal Katılımları Çerçevesinde Kadın Meclislerinin Yerel Siyasetteki Etkinlikleri ve Üye Profilleri*. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınlanmış Uzmanlık Tezi, Ankara.
- [38] Şenel, A. (1995). *Siyasal Düşünceler Tarihi Tarihöncesinde İlkçağda Ortaçağda ve Yeniçağda Toplum ve Siyasal Düşünüş*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- [39] Türk Dil Kurumu (TDK). (2020). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları
- [40] Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM). (2020). *Türkiye Büyük Millet Meclisi Milletvekilleri Dağılımı*. Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim
- [41] Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2020. Faaliyet Raporu: *İstatistiklerle Kadın 2019*.
- [42] Yaylagül, D. (2013). *Kitle İletişim Kuramları / Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları
- [43] Yengin, D. (2014). *Yeni Medya ve Dokunmatik Toplum*. İstanbul: Derin Yayınları
- [44] Yüceer, S. (2008). Demokrasi Yolunda Önemli Bir Aşama: Türk Kadınına Siyasal Hakların Tanınması. *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (14), 133.
- [45] Wollstonecraft, M. (2012). *Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- [46] Url-1: <https://bidb.itu.edu.tr/seyir-defteri/blog/2013/09/07/internet%27in-tarihçesi> (Erişim Tarihi: 09.12.2020)
- [47] Url-2: <https://www.milleni.com.tr/blog/internet/internet-nedir> (Erişim Tarihi: 09.12.2020)
- [48] Url-3: <http://www.dijitalteknoloji.net/internet/www-anlami-world-wide-web-nedir.html> (Erişim Tarihi: 10.12.2020)
- [49] Url-4: <https://pazarlamasyon.com/sosyal-medya-nedir/> (Erişim Tarihi: 08.12.2020)
- [50] Url-5: <https://wearesocial.com/digital-2020> (Erişim Tarihi: 10.12.2020)
- [51] Url-6: <https://languages.oup.com/google-dictionary-tr/> (Erişim tarihi: 10.12.2020)
- [52] Url-7: <https://pazarlamaturkiye.com/gun-gectikce-populerlesen-yeni-medya-nedir-ve-ne-is-yapar/> (Erişim Tarihi: 16.12.2020)
- [53] Url-8: <https://duzensiz.org/toplumsal-belirlenimcilik-mi-teknolojik-determinizm-mi-9e12b9234cdd> (Erişim Tarihi: 16.12.2020)
- [54] Url-9: <https://www.bebek.com/hamilelikte-bebegin-cinsiyeti-ne-zaman-belli-olur/> (Erişim Tarihi: 24.12.2020)
- [55] Url-10: <https://encyclopedia.usmmm.org/content/tr/article/the-weimar-republic> (Erişim Tarihi: 02.01.2021)

[56] Url-11: <https://www.anarkismo.net/article/4070> (Erişim Tarihi: 02.01.2021)

[57] Url-12: <https://dogruveri.com/kadin-okuryazarligi-orani/> (Erişim Tarihi: 05.01.2021)

[58] Url-13: <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1924-anayasasi/> (Erişim Tarihi: 12.01.2021)

[59] Url-14: <https://dogruveri.com/kadin-haklarini-savunmaktan-korktuklarini-soyleyen-kisilerin-orani/> (Erişim tarihi: 17.01.2021)